

УДК373.31: 811.161.2

ДЕНИСЮК Катерина Вікторівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгвістики,
Донбаський інститут техніки та менеджменту
Міжнародного науково-технічного університету
імені академіка Юрія Бугая
e-mail: katerina_pisarenko@ukr.net

ГОПТА Олена Володимирівна,

заступник директора з навчально-виховної роботи,
вчитель української мови,
ЗОШ I-III ступенів № 23, м. Краматорськ
e-mail: egopta@ukr.net

ДОСЛІДНИЦЬКА РЕЦЕПЦІЯ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У публікації подано описово-порівняльний аналіз методичних рекомендацій навчання української мови в початковій школі, які вміщено у нормативних документах Міністерства освіти і науки України, навчальних посібниках з методики навчання української мови, робочих програмах підготовки майбутніх вчителів початкових класів та статтях. Визначено найбільш поширені форми, засоби та способи навчання мови, встановлено співвідношення змісту навчальних програм та їх методичного опрацювання, визначено локуси опрацювання нових вимог до результату освіти.

***Ключові слова:** методичні рекомендації; навчальна програма; посібники; робочі програми; публікації; початкова освіта.*

Постановка проблеми. Вивчення української мови у школі підпорядковано змінам відповідно до вимог суспільства щодо освітньої підготовки успішної особистості. Зміни в навчальних програмах є наслідком відображення таких вимог і зміщення акцентів у підготовці до подальшого навчання. Початкова школа як перша ланка роботи з дітьми, які у зв'язку з віковими особливостями є найбільш чутливими до сприйняття нової інформації, є джерелом науково-методичних та теоретико-прикладних розвідок фахівців, які реалізують концепцію нової школи. Актуальність статті зумовлена необхідністю описово-порівняльного відображення традиційних (можна навіть сказати стандартизованих) вчень і рекомендацій та нових досліджень окресленої проблематики, що дозволить виявити найбільш ефективні елементи методики навчання, визначити можливість використання традиційних методів для виконання нових цілей та побачити перспективи використання нових підходів.

На сьогодні існують такі напрямки розвитку методики викладання української мови в початковій школі: 1) методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України, викладені в навчальних програмах та нормативних документах; 2) теоретико-прикладний матеріал, що міститься у навчально-методичних виданнях для вчителів та робочих програмах дисциплін для студентів педагогічних вишів; 3) наукові розвідки фахівців цього профілю (статті, монографії, дисертації).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фактичним матеріалом для аналізу стали: Лист МОН України від 17.08.2016 № 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи, Опис ключових змін до оновлених програм початкової школи [1]; Методика навчання української мови та літературного читання. Робоча програма нормативної навчальної дисципліни освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки бакалавр напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта» (В. В. Вітюк [2]), Методика навчання української мови в початкових класах Робоча програма для студентів спеціальності 6.010102 «Початкова освіта» (М. О. Стахів [3; 4]), Методика навчання української мови навчально-методичний комплекс

для студентів спеціальностей: 6.010102 Початкова освіта (І. І. Киричок 5)), Методика навчання української мови в початковій школі (за ред. М.С. Вашуленка [6]), Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс (За ред. А. П. Канищенко, Г. О. Ткачук [7]); статті, присвячені добору навчального матеріалу, відповідності навчання української мови у початковій школі державному стандарту (Л. Т. Охріменко [8; 9]), вивченню інноваційних технологій навчання майбутніми педагогами (Л. В. Шулінова [10]).

Мета публікації – визначити найбільш ефективні методи навчання української мови в початковій школі на основі зіставлення різних типів рекомендацій. Реалізація мети зумовлює виконання таких завдань: 1) визначити найбільш уживані методи навчання української мови; 2) визначити спільні і відмінні елементи у різних методичних рекомендаціях; 3) проаналізувати співвідношення теоретичних вчень (статті та посібники) та їх практичного втілення (навчальні програми, рекомендації МОН).

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним джерелом, можна навіть сказати інструкцією, діяльності вчителя є навчальна програма. Цей документ упорядковано згідно з метою досягнення кінцевого результату освіти. Формування ключових компетентностей як продукту навчання мови у школі зумовлює тематичний поділ навчальної програми: *«відповідно до освітньої галузі «Мови і літератури» Державного стандарту початкової загальної освіти навчальний предмет «Українська мова» будується за такими змістовими лініями: мовленнєвою, мовною, соціокультурною, діяльнісною»* [11].

Укладачі подають опис навчального матеріалу з методичними вказівками на види діяльності. Мовленнєва змістова лінія програми заохочує вчителів здійснювати всі види такої діяльності: слухання-розуміння (аудіювання), говоріння, читання, письмо, шляхом побудови діалогічних і монологічних висловлювань – усних і письмових, використання сюжетно-рольових ігор з визначеними місцем, співрозмовником, метою висловлювання, робота в парах і невеликих групах (*«мається на увазі переказ готових текстів і побудова своїх висловлювань на добре знайомі учням теми: на основі прочитаних чи прослуханих творів, переглянутих фільмів, розповідей родичів, знайомих про ті чи інші події, про випадки із повсякденного життя школярів тощо»* [11]).

Поступово варто ускладнювати види робіт: перекази текстів, власні зв'язні висловлювання з використанням певних допоміжних матеріалів – запитань, опорних слів, даного початку, плану тощо. Крім того розробники пропонують використовувати найбільш корисні допоміжні матеріали: план, ключові словосполучення, речення, початок чи кінець майбутнього висловлювання, малюнок чи серія малюнків тощо. Соціокультурна змістова лінія передбачає встановлення зв'язків із темами «Сім'я», «Школа», «Громадські місця», «Рідний край», «Батьківщина» з метою соціалізації дитини в сучасному українському просторі, зазначається, що її реалізація має відбуватися в межах виховної мети уроку.

Більше уваги реалізації соціокультурної змістової лінії приділено у Листі МОН України від 17.08.2016 № 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зокрема у додатку, де зазначено, що ефективність викладання дисципліни визначається відповідністю Державному стандарту початкової загальної освіти комунікативної компетентності школярів. Це визначає підвищену увагу до дисциплін мовного циклу, зокрема української мови. Переорієнтація навчального предмета з теоретичного на компетентнісно орієнтований сприяє цілісному сприйняттю навчального матеріалу, а чи не найбільш ефективним шляхом реалізації такого формату уроків є встановлення міжпредметних зв'язків.

У документі запропоновано поєднувати навчання мови з тематикою таких дисциплін: природознавство, основи здоров'я, «Я у світі», музичне і образотворче мистецтво. Вчителю рекомендовано використовувати такі форми роботи: полілог, дискусія, робота з добору схожих і протилежних за значенням слів, пояснення значення слів тощо; передбачено такі додаткові матеріали: репродукції, аудіо-, відеозаписи музичних творів тощо. Значна частина рекомендацій в аналізованому документі присвячена інтегрованим та бінарним інтегрованим урокам, які дозволяють різнобічно розглянути учням певне явище, об'єкт чи поняття, застосовуючи знання, засоби різних дисциплін. Розробники передбачають інтеграцію української мови з музичним і образотворчим мистецтвом, природознавством, трудовим навчанням (спільними для таких дисциплін є теми соціокультурної змістової лінії «Громадські місця, «Рідний край», «Батьківщина»), а також з літературним читанням, коли добір відповідних за змістом творів сприяє ефективності формування мовленнєвих навичок, а знання з української мови використовуються для аналізу художніх текстів [12].

Відшукуємо вказівки на такі форми роботи, як: слухання-розуміння текстів, побудова запитань і відповідей, складання і записування речень, складання / відтворення та розігрування діалогів, переказування (докладне / вибіркоче) прослуханого, прочитаного тексту самостійно та за поданим планом, складання розповіді, складання плану, добір і записування назв зображень об'єктів навколишнього світу, робота з деформованим текстом, порівняння художнього і науково-художнього тексту, написання есе тощо. Такі види робіт подано за принципом від простого до складного відповідно до вікових особливостей, наприклад, у 1–2 класах варто використовувати відтворення, тоді як у 3–4 класах переважає самостійне створення текстів, до того ж із урахуванням знань зі стилістики (знання з мови) та жанрово-тематичної диференціації (знання з літератури).

У методичних рекомендаціях МОН запропоновано урізноманітнювати організаційні форми та методи навчання, розширювати діапазон способів взаємодії у запровадженні таких видів діяльності: екскурсії, конкурси, практикуми, організація та проведення зустрічей, квести, інтерактивні та рухові методи навчання, дидактичні ігри, робота з пам'ятками й опорними схемами на заміщення механічного записування та заучування. Процес соціалізації особистості учнів має розвивати навички взаємодії з іншими учасниками колективу: поступово переходити від роботи в парах до виконання завдань в групах. Актуалізовано увагу на принципах вибору варіативних дисциплін, зокрема вивченні мови національних меншин, проте у тексті є рекомендації форм та видів роботи, які, на нашу думку, можуть бути використані й на уроках з української мови: *«алгоритми, створення таблиць, різнорівневі завдання, виявлення помилок в правопису та правильне використання слів у літературному мовленні [...] аналіз словосполучень, поширення і скорочення речень, заміна одних синтаксичних сполучень іншими, вставка окремих компонентів речення, перебудова синтаксичної конструкції, складання речень за опорними словами або схемами, редагування речень, синтаксичний аналіз тощо»* [13].

Аналіз документа «Опис ключових змін до оновлених програм початкової школи» привертає увагу позицією про вилучення з програми вимоги письма на дошці та оновленням словника слів з 1 по 4 клас: комп'ютер, ноутбук, гармонія, внесок, аеропорт та спільнота (замість влітку, ворота, гроно, ганок, ґрунт квартира, посередині, фартух, якір (1 клас), агроном, банкір, бетон, бібліотека, верблюду, грим, комп'ютер, метал, радіо, спасибі (3 клас), аеродром, гвинтівка, портрет, республіка, фанера, фартух, цемент (4 клас)). Зміни у побудові висловлювань виявились у додаванні жанру есе, вмінні визначити такий текст з-поміж інших, роботі з його складанням. Також спостерігаємо опис таких видів роботи: складання речень, побудова схем простих речень, звуковий аналіз простих за звуковою будовою слів, побудова звукових моделей слів, добір спільнокореневих слів, що належать до різних частин мови, розбір слів за будовою самостійно або з допомогою вчителя.

Сучасні шляхи реалізації мети навчання української мови в початковій школі мають виробляти вчителі, готові до викликів сьогоденних умов і особливостей навчання, тому робочі навчальні програми для майбутніх освітян мають вміщувати вказівки на найбільш ефективні форми та види роботи з учнями. Ми порівняли такі програми останніх років з метою винайдення змін згідно з оновленням навчальних програм. Отже, спільною для всіх робочих програм підготовки майбутніх учителів є мета – опанування шкільних програм і підручників, оволодіння студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису, прийомами ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі мовленнєвого розвитку дітей та формування їхньої мовленнєвої культури. Але тут же знаходимо і відмінності, зумовлені особливостями різних університетських програм: поєднання дисциплін з методики навчання мови та навчання літератури [2], актуалізація орієнтації на нову мету шкільної мовної освіти [3].

Спільним для всіх програм майбутніх педагогів є вивчення методики навчання за розділами мовознавства (графіки, орфографії, фонетики тощо). Також всі викладачі-методисти пропонують опанування традиційними формами, методами та засобами навчальної діяльності (хоча наявні відмінності у понятійному апараті). Наприклад, вивчення особливостей фронтальної, індивідуальної, групової навчальної діяльності; опанування методів навчання за характером керівництва, розумовою діяльністю учнів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково пошуковий, дослідницький; за джерелом знань: наочні, словесні, практичні; за напрямом діяльності: практичні, практико-

теоретичні, теоретичні [2]; зв'язного викладу вчителя, бесіди, спостереження й аналізу мовних явищ, роботи з підручником, методу вправ та ін. [3].

У нових документах віднаходимо методику складання опорних таблиць, схем, а також розділи, присвячені програмованому навчанню, алгоритмізації та комп'ютеризації, що відповідає змінам у навчальній програмі. Важливе місце у планах підготовки майбутніх учителів посідає опанування психологічних основ успішного засвоєння мовного матеріалу, шляхи стимулювання пізнавальних здібностей школярів у вивченні мови, психолінгвістичних основ формування комунікативних умінь, дидактичних основ навчання, власне методичних принципів навчання мови і розвитку мовлення тощо. Засвоєння знань та формування навичок студентів згідно з такими програмами відбувається під час проведення лекційних, семінарських та лабораторних робіт. Практичний блок аналізованих документів передбачає опанування теоретичним матеріалом з нових методів навчання та дає можливості для набуття практичного досвіду його реалізації.

Аналіз навчальних посібників з методики навчання української мови дозволив визначити такі особливості видань: по-перше, укладачі пропонують конкретні види робіт як найбільш ефективні шляхи навчання різних розділів мовознавства (завдання + методичне обґрунтування); по-друге, приклади завдань подано до визначених підручників, оскільки підготовка фахівця до роботи у початковій школі має спиратись на опанування матеріалу, вміщеного у підручниках; по-третє, наголошено на необхідності практичної методичної і психологічної підготовки, що формується при моделюванні ситуацій навчання; по-четверте, приклади завдань коментуються з позиції місця теми у змісті навчальної програми; по-п'яте, актуалізовано важливість креативності учителя та високо кого рівня його комунікативної компетенції. Крім того, методичні видання містять загальну інформацію про класифікацію методів, способів і засобів навчання (наприклад, подано найпродуктивніші на думку авторів інтерактивні технології: метод проектів, метод ПРЕС, мозковий штурм («мозкова атака»), метод гронування (асоціативний куш), мікрофон, акваріум), а також рекомендації щодо їх реалізації (наприклад, метод «асоціативний куш» варто застосовувати для підбиття підсумків вивченої теми чи розділу з української мови, «акваріум» – для розвитку комунікативних навичок у малій групі, для вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку [6, с. 9; 14]).

Публікації присвячені питанням методики навчання української мови у початковій школі подають характеристику завдань у підручниках, класифікуючи вправи на ті, що побудовано на словах, не пов'язаних за змістом реченнях, текстах; описуючи тексти за жанровою, стильовою приналежністю та тематикою; визначаючи основні види наочності (схеми, таблиці) та списування як найпоширенішу правописну вправу. Дослідниками проаналізовано вимоги оновлених навчальних програм та запропоновано підготовку до виконання соціальних ролей (читач бібліотеки, покупець, пішохід, пасажир тощо) як засобу формування комунікативної компетентності [8; 9]. Також знаходимо у публікаціях звернення до найбільш популярних інтерактивних технологій (сенкан, асоціативний куш, мікрофон, мозковий штурм, ажурна пилка) та алгоритмів їх реалізації [10].

Висновки. Аналіз методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України, посібників і робочих програм підготовки майбутніх учителів початкової школи, а також публікацій науковців дозволив визначити паралельний розвиток нових стандартів освіти та шляхів їх запровадження в навчальний процес. Постійне підвищення вимог до комунікативної компетентності учнів зумовлює зміни у програмі щодо мовленнєвої змістової лінії, проте вони в повній мірі прокоментовані у пояснювальній записці та інших нормативних документах МОН. Розвитку мовленнєвих умінь школярів присвячено публікації, розділи навчально-методичних видань. Інтенсифікацію навчання спілкування відбивають розділи присвячені інтерактивним технологіям навчання, серед яких вже традиційно віддають перевагу «мозковому штурму», «асоціативному кушу», «сенкану», «мікрофону» тощо. Посилення уваги до між предметних зв'язків на уроках мови заохочує до проведення нестандартних уроків [15], серед яких перевага надається інтегрованим та бінарним інтегрованим. Такі форми організації навчального процесу методично опрацьовані у публікаціях, де їм відводиться рівнозначна роль з іншими нестандартними уроками. Традиційні форми роботи на уроках, які зумовлені змістом програм, ґрунтовно описані у методичних рекомендаціях різних типів. До найбільш використовуваних та вивчених відносимо списування та відтворення на початковому етапі та складання, редагування, переказ і самостійне висловлювання для роботи з підготовленими учнями. Останні зміни,

присвячені введенню нового жанру есе в зміст програми, новим формам дидактичного матеріалу, а також оновленню лексичного складу словника молодших школярів ще не здобули вичерпного опрацювання освітянами та науковцями та становлять перспективу подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Опис ключових змін до оновлених програм початкової школи. *Сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-09-6pdf.pdf>
2. Вітюк В.В. Методика навчання української мови та літературного читання. Робоча програма нормативної навчальної дисципліни освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки бакалавр напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта». *Сайт Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. URL: http://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/metodika_1_k-15r-robocha_z.f.n._vityuk.pdf
3. Стахів М.О. Методика навчання української мови в початкових класах Робоча програма для студентів спеціальності 6.010102 «Початкова освіта». *Сайт факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені І. Франка*. URL: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Стахів.docx>.
4. Стахів М.О. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посібник. Київ: Знання, 2008. 245 с.
5. Киричок І.І. Методика навчання української мови навчально-методичний комплекс для студентів спеціальностей: 6.010102 Початкова освіта. *Сайт Ніжинського державного університету імені М. Гоголя*. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2016/kaf_ped_org_proz_1.pdf
6. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
7. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: Інтегрований курс / Загальна редакція А. П. Каніщенко, Г. О. Ткачук; вид. 3-тє, переробл. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 264 с.
8. Охріменко Л. Особливості навчання української мови учнів початкових класів за новою шкільною програмою відповідно до державного стандарту початкової загальної освіти. *Сайт Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. URL: <http://ddpu.drohobych.net/wp-content/uploads/2014/10/Охріменко.pdf>
9. Охріменко Л. Навчальний матеріал для уроків української мови як засіб формування правописних умінь і навичок молодших школярів. *Сайт Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. URL: http://ddpu.drohobych.net/filol_gum/wp-content/uploads/2016/04/2014_15.pdf
10. Шулінова Л.В. Вивчення інноваційних технологій навчання мови в нормативному вузівському курсі «методика викладання української мови в школі». *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2008. Вип. 17. С. 133–139.
11. Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи. *Сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/nnn1_4kl/
12. Стахів М.О., Крохмальна Г.І. Сучасна українська літературна мова з практикумом: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 456 с.
13. Лист МОН України від 17.08.2016 № 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах». *Сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6119>.
14. Вашуленко М.С., Скрипченко Н.Ф. Буквар. Київ: Освіта, 2007. 143 с.
15. Резніченко Н.І. Нестандартні уроки української мови в 2 класі. *Початкове навчання та виховання*. 2006. № 6. С. 8–11.

References

1. Description of key changes to upgraded primary school programs. *Website of the Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-09-6pdf.pdf>
2. Vityuk, V.V. Methodology of teaching the Ukrainian language and literary reading. The work program of the normative educational discipline of the educational-qualification level of preparation of the bachelor of the direction of preparation 6.010102 "Primary education". *Website of the East European National University named after Lesia Ukrainka*. Retrieved from http://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/metodika_1_k-15r-robocha_z.f.n._vityuk.pdf
3. Stakhiv, M.O. (2016). Methodology of teaching the Ukrainian language in elementary classes The working program for students of the specialty 6.010102 "Primary education". *Website of the faculty of pedagogical education of Lviv National University named after I. Franko*. Retrieved from <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Стахів.docx>.
4. Stakhiv, M.O. (2008). *Ukrainian communicative etiquette: educational and methodical manual*. Kyiv: Knowledge.
5. Chirichok, I.I. (2016). Methodology of teaching Ukrainian language teaching and methodical complex for students of specialties: 6.010102 Primary education. *Website of the Nizhyn State University named after M. Gogol*. Retrieved from http://www.ndu.edu.ua/storage/2016/kaf_ped_org_proz_1.pdf
6. *Methodology of teaching the Ukrainian language in elementary school* (2011): a methodological manual for students of higher educational institutions. In M.S. Vashulenko (Science Ed.). Kyiv: Letter LTD. (in Ukr.).
7. *Ukrainian language with the methodology of teaching in elementary school* (2011): Integrated course. In A.P. Kanishchenko, G.O. Tkachuk (Ed.); 3-rd edition, redesigned. Ternopil: Educational book – Bogdan. (in Ukr.).
8. Okhrimenko, L. Features of Ukrainian language learning for elementary school students according to the new school curriculum in accordance with the state standard of elementary general education. *Website of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*. Retrieved from <http://ddpu.drohobych.net/wp-content/uploads/2014/10/Охріменко.pdf>

9. Okhrimenko, L. Teaching material for Ukrainian language lessons as a means of forming spelling and skills of junior pupils. *Website of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*. Retrieved from http://ddpu.drohobych.net/filol_gum/wp-content/uploads/2016/04/2014_15.pdf
10. Shulinova, L.V. (2008). Study of innovative technologies of language teaching in the normative high school course "Methodology of teaching Ukrainian language at school". *Actual Problems of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice*, 17, 133–139. (in Ukr.).
11. Ukrainian language. Educational program for general educational institutions of grades 1–4. *Website of the Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/nnn1_4kl/
12. Stakhiv, M.O., Krohmalna, G.I. (2015). Contemporary Ukrainian Literature with Workshop: Textbook. Lviv: Ivan Franko LNU. (in Ukr.).
13. Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 17.08.2016 № 1 / 9-437 "On Methodological Recommendations on Teaching of Educational Subjects in General Educational Institutions". *Website of the Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6119>.
14. Vashulenko, M.S., Skrypchenko, N.F. (2007). *ABC book*. Kiev: Education. (in Ukr.).
15. Reznichenko, N.I. (2006). Non-standard lessons of the Ukrainian language in the arc class. *Elementary education and upbringing*, 6, 8–11. (in Ukr.).

DENYSYUK Kateryna,

Ph.D in Linguistics, Associate Professor of Linguistics Department,
Donbas Institute of Technology and Management, International Scientific and Technical University named
after Academician Yuriy Bugay
e-mail: katerina_pisarenko@ukr.net

GOPTA Olena,

Deputy Director in Teaching-and-Upbringing Work,
Teacher of Ukrainian, Kramatorsk Secondary School of the 1st-the 3rd Levels №23
e-mail: egopta@ukr.net

RESEARCH RECEPTIONS OF THE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN LANGUAGE TEACHING METHODS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract. *Changes in the Ukrainian language school curriculum are a reaction to updating the requirements for education. Primary school is the first stage in the process of forming a new personality. The psychological and age-specific features of this group of schoolchildren make them the most prepared to perceive the new information. Thus, the study and improvement of teaching methods is one of the first tasks of education. The relevance of the article is the need to study the correlation of new requirements and methodological recommendations of their implementation.*

The purpose of the article is to determine the most effective methods of the Ukrainian language teaching, to compare different types of methodological recommendations, to determine their common and various traits, to analyze the mapping of practical sources and methodical publications.

The research material is the documents of the Ministry of Education and Science of Ukraine (including the curricula), manuals on the Ukrainian language teaching methods (M. Vashulenko, A. Kanishchenko, H. Tkachuk), programs for the preparation of students on the subject "The Ukrainian language teaching methods" (V. Vitjuk, I. Kirichok, M. Stakhiv), publications on the correspondence of teaching the Ukrainian language in the primary school to the state standard, studying innovative teaching technologies for students of pedagogical specialties (L. Okhrimenko, L. Shulinova).

The main source of the teacher's activity is the curriculum. Modern requirements are increasingly focuses the Ukrainian language study on students' communicative competence development. This fact is determines the importance of speech development, the choice of the forms of organization of the educational process, methods and means of teaching. The Ministry of Education is recommends the using interdisciplinary links as often as possible by selecting appropriate lesson materials, integrated lessons and binary integrated lessons. Such an organization of the learning process is allows a multilateral study of a certain concept by younger schoolchildren. The importance of such organizational forms as an excursion, quest, meetings, contests, discussion is actualizes. Updating the content of the programs is also contributes to the selection of new didactic means: reference abstract, jotting and so on.

Modern ways of realizing the goal of education should be realizes by teachers prepared for new requirements, therefore educational manuals and working programs for the preparation of students of pedagogical specialties occupy an important place. The manuals are contains all the necessary theoretical information, sometimes even a historical comment, for the training of teachers, as well as specific examples for using the techniques. It is very convenient for teachers to use ready-made assignments or to create their own on the basis of examples. A program for students of pedagogical specialties are also being develops with a slight delay from changes in school curricula. We see the integration of the courses of the Ukrainian language and literature techniques in the subject itself, and the correspondence of the recommended teaching aids to those proposed by the Ministry. The Ukrainian language teaching methods publications are testifies to the reaction of the methodologists to updating the content of the curricula. The peculiarities of this kind of research are not

allows to show a wide range of recommendations, but they gives an analysis of key changes, practical and theoretical advice to teachers working with new plans.

The analysis of methodological recommendations contained in various types of documents is allows to conclude the parallel development of new education standards and methods for their implementation. The most informative are the documents of the Ministry, the manuals are contains examples of practical implementation of theoretical material, and articles are reflects the essence of the changes. The analysis is shows the further research possibility. This is the development of a methodology of teaching new genres, forms of didactic material, and working with updating a schoolchildren dictionary.

Keywords: *methodological recommendations; curriculum; manuals; programs; publications; primary school.*

*Одержано редакцією 22.09.2017
Прийнято до публікації 26.09.2017*